

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYLERİN SPORTİF ETKİNLİKLERE KATILIMINA İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Mücahit DURSUN¹, Bahar GÜLER¹, Tuğba MUTLU BOZKURT¹

Makalenin Geliş Tarihi: 31/10/2019
Makalenin Kabul Tarihi: 19/11/2019

ÖZ

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının, zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutum düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Katılımcıların tutum düzeyleri; cinsiyet, yaş, bölüm, düzenli spor yapma durumu ve ailede engelli birey olma durumu değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Gazi Üniversitesi, Eğitim ve Spor Bilimleri Fakültelerinin Sınıf Eğitimi, Özel Eğitim ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 332'si kadın, 178'i erkek olmak üzere toplam 510 gönüllü öğretmen adayı oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutum düzeylerinin belirlenmesinde İlhan ve Esentürk (2015) tarafından geliştirilen "Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Sonuç olarak; kadın katılımcıların, erkek katılımcılara oranla, düzenli spor yapanların spor yapmayanlardan ve özel eğitim bölümünde öğrenim gören öğrencilerin ise diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilere kıyasla tutum düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ailede engelli birey olma değişkeninde ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretmen adaylarının, zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Zihinsel Yetersizlik, Tutum, Beden Eğitimi ve Spor

EXAMINATION OF THE ATTITUDES OF TEACHER CANDIDATES TOWARDS THE PARTICIPATION OF MENTALLY DISABLED INDIVIDUALS IN SPORTS ACTIVITIES

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the attitudes of teacher candidates (gymnastics, classroom and special education) towards the sports activities of mentally disabled individuals. The attitudes of the participants were examined in terms of gender, age, department, regular exercising state, and disabled individuals in the family variables. In the research, the scanning model was used. In the 2017-2018 academic year, a total of 510 volunteer teacher candidates, 332 females and 178 males from Gazi University, Faculty of Education and Sports Sciences, Class Education, Special Education and Physical Education and Sports Teaching, constituted the research group. The "Attitude Scale for The Sports Activities of Mentally Disabled Individuals" developed by İlhan and Esentürk (2015) were used in determining the attitudes of the teacher candidates towards the sports activities of mentally disabled individuals. In the evaluation of the data, SPSS 22.0 statistical package program was employed. As a result, it was found that the attitude levels of female participants were higher than those of male participants, and that of regular athletes were higher than those of non-athletes and that of students studying in special education were higher than those who study in other departments. No significant difference was found in the variable of having a disabled individual in the family. It has been determined that the attitudes of the teacher candidates towards the sporting activities of individuals with intellectual disabilities are moderate.

Keywords: Teacher Candidate, Mental Deficiency, Attitude, Physical Education and Sports

*Bu çalışma 16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Sorumlu Yazar: Mücahit DURSUN, E-Mail: mucahitdursun1903@gmail.com

GİRİŞ

Günümüzde eğitimin yaygınlaştırılması hareketinden yola çıktığımız zaman toplumda farklı gelişim gösteren bireylerinde eğitim dairesi içerisinde olduğu ve eğitimin bu bireyler üzerinde özel olarak yaygınlaştığı görülmektedir. Bu doğrultuda özel eğitim ile birlikte, özel eğitim alanında beden eğitimi ve spora katılımında artış olduğu görülmektedir. Zihinsel yetersizliği olan birey: zihinsel işlevler bakımından ortalamanın iki standart sapma altında farklılık gösteren, buna bağlı olarak kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde eksiklikleri ya da sınırlılıkları olan, bu özellikleri 18 yaşından önceki gelişim döneminde ortaya çıkan ve özel eğitim ile destek eğitim hizmetlerine ihtiyaç duyan bireydir³³. Zihinsel engele sahip bireylerin yaşam kalitesini arttırmak, bu bireyleri toplumla en üst düzeyde bütünleştirmekten geçer. Bütünleştirmenin en üst düzeyde olması için yetersizliğe sahip bireyin kimsenin yardımına ve desteğine gereksinim duymadan veya en az gereksinim duyabilecek şekilde, yaşam koşullarının kendisine sağlanması gerekmektedir. Bu manada, zihinsel engele sahip bireylerin her açıdan sağlıklı ve istedik davranışlar elde edebilmesi, onlara sunulacak eğitimin disiplinler arası bir anlayışla gerçekleştirilme gereğini ortaya çıkarmaktadır. Araştırmacılar zihinsel engelli bireylerin beden eğitimi ve spor etkinliklerine katılımının gelişim özellikleri üzerine olumlu katkı sağladığını¹⁸, bununla birlikte bireylerin gelişimi için ailelerinin ve sosyal çevrenin farkındalık düzeylerinin de önemli olduğu belirtilmektedir¹⁷.

Eğitim kurumlarındaki öğrencilerin küçümsenmeyecek kadar büyük bir bölümünün katıldığı sportif etkinlikler, beden eğitimi dersinin bir uzantısı ve tamamlayıcısı olduğu gibi genel eğitimin amaçlarının gerçekleşmesinde büyük bir değere sahiptir. Sportif etkinlikler, bireylerin kendi yetenekleri çerçevesinde düzenli çalışmayı, üstün tekniği, estetiği, yarışmayı gerektiren bir uygulama olduğundan, öğrencinin kişilik görüntüsünü ve uyumunu etkilediği araştırmalarla kanıtlanmıştır²⁷. Spor, engelli olan bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal açıdan gelişmelerini sağlamakta, toplum içine kaynaşmalarını kolaylaştırmaktadır^{25,18}. Özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinde yer alan, fizyoterapistler, psikologlar ve özel eğitim öğretmenleri gibi uzmanların tutumları ne derece önemliyse, özel gereksinimli bireylerin zihinsel, ruhsal ve sosyal olarak gelişimlerine imkan sağlayacak olan beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının tutumları da o derece önemlidir¹¹. Alan yazında öğretmen adaylarının tutumları ve eğilimlerine ilişkin araştırmalar mevcuttur^{16,17,19,2,30,4,34}. Bunun yanı sıra son zamanlarda engelli bireylere yönelik tutum ve farkındalık konulu araştırmaların sayıları da günden güne artmaktadır. Bu araştırmada ise erken yaşta çocuklar ile eğitsel ortamlarda karşılaşma ihtimali yüksek olabilecek üç öğretmenlik alanı hedef alınmıştır.

Bu doğrultuda yetişmekte olan öğretmen adayların farklı seviyelerde yetersizlikten etkilenmiş bireyler hakkındaki tutumları önemlidir. Özellikle engelli bireyler ile ilk karşılaşacak olan sınıf öğretmenleri, onların özel eğitim kurumlarındaki eğiticileri olan özel eğitim öğretmenleri ve bizzat beden eğitimi ve sporun eğitiminden sorumlu olan beden eğitimi öğretmenlerine büyük sorumluluk düşmektedir. İş hayatına atıldıktan sonra engelli bireyler ile doğrudan temas kuracak olan bu bölümlerdeki öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımına ilişkin tutumları bu noktada önem arz etmektedir. Bu bağlamda araştırmacının amacı, sınıf, beden eğitimi ve spor ve özel eğitim öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımına ilişkin tutumlarının farklı değişkenler (cinsiyet, yaş, bölüm,

düzenli spor yapma durumu ve ailede engelli birey olma durumu) açısından incelenmesidir.

MATERYAL VE METOT

Araştırma Modeli

Araştırmada, tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, daha önce ya da şu an var olan bir durumu o anki durumuyla betimler. Çalışmada yer alan kişileri ve nesnelere hiçbir şekilde değiştirme ve etkileme yoluna gitmeden olduğu gibi tanımlamayı amaçlar¹³.

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılında, Gazi Üniversitesi, Eğitim ve Spor Bilimleri Fakültelerinin Sınıf Eğitimi, Özel Eğitim ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 332'si kadın, 178'i erkek olmak üzere toplam 510 gönüllü öğretmen adayı oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, öğretmen adaylarının tutum düzeylerinin tespiti için araştırmacılar tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgi Formu", İlhan ve Esentürk (2015)¹² tarafından geliştirilen "Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Katılımcıların tutum düzeyleri; cinsiyet, yaş, bölüm, düzenli spor yapma durumu ve ailede engelli birey olma değişkenleri açısından karşılaştırılmıştır.

Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği (ZEBSEYTÖ)

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, İlhan ve Esentürk (2015)¹² tarafından geliştirilen "Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek, 28 madde ve 2 faktörden meydana gelmektedir. Faktörler, "Sportif Etkinliklere Yönelik Olumlu Tutum" ve "Sportif Etkinliklere İlişkin Olumsuz Tutum" (SEİOT) olarak isimlendirilmiştir. Likert Tipi ölçek olarak hazırlanan veri toplama aracında her bir maddeye 1 ile 5 arası puan verilebilmektedir. 7 madde ters puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 28 en yüksek puan ise 140'tır¹².

Verilerin Analizi

Çalışmanın verileri SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığı, Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiş ve verilerin normal dağılım göstermediği görülmüştür. Dolayısıyla normal dağılım göstermeyen veriler için nonparametrik testlerden; Mann-Whitney U, Kruskal Wallis H ve Bivariate Correlation testleri, betimsel istatistiklerden; yüzde dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Yapılan güvenilirlik analizinde Alpha değeri 0,908 olarak bulunmuştur.

BULGULAR**Tablo 1.** Çalışma grubunun ZEBSEYTÖ'ye ilişkin betimsel istatistikleri

ZEBSEYTÖ	N	Minimum	Maximum	X	Ss
Toplam Puan	510	61,0	143,0	117,63	14,89

Tablo 1 incelendiğinde, çalışma grubunun ölçekten almış oldukları puanlarının ortalaması $X=117,63$ ve standart sapması $s=14,89$ olarak bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin genelinden alınan en yüksek puan ortalaması 143,0 en düşük puan ortalaması ise 61,0 olduğu görülmüştür.

Tablo 2. Çalışma grubunun ZEBSEYTÖ'ye ilişkin puanlarının, cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması

Cinsiyet	N	X	Ss	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	332	1,349	,477	274,86	91253,50	23120,500	0,000*
Erkek	178			219,39	39051,50		

* $p<0,05$

Tablo 2'e göre; Öğretmen adaylarının cinsiyetleri ile ZEBSEYTÖ'den almış oldukları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre, kadın öğretmen adaylarının tutum puanlarının, erkek öğretmen adaylarına oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Çalışma grubunun ZEBSEYTÖ'ye ilişkin puanlarının, spor yapma değişkenine göre karşılaştırılması

Spor Yapma	N	X	Ss	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet	243	1,523	,499	273,51	66462,00	28065,000	0,008*
Hayır	267			239,11	63843,00		

* $p<0,05$

Tablo 3'de Öğretmen adaylarının spor yapma durumları ile ZEBSEYTÖ'den almış oldukları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre, spor yapan öğretmen adaylarının tutum puanlarının, spor yapmayan öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Çalışma grubunun ZEBSEYTÖ'ye ilişkin puanlarının, ailede engelli bir bireye sahip olma değişkenine göre karşılaştırılması

Engelli Birey	N	X	Ss	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet	51	1,900	,300	291,54	14868,50	9866,500	,066
Hayır	459			251,50	115436,50		

* $p<0,05$

Tablo 4'de Öğretmen adaylarının ailede engelli birey olma değişkeni ile ZEBSEYTÖ'den almış oldukları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen ailesinde engelli birey bulunan öğretmen adaylarının tutum puanları, ailesinde engelli birey bulunmayan öğretmen adaylarına oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Çalışma grubunun, ZEBSEYTÖ' ye ilişkin puanlarının bölüm değişkenine göre karşılaştırılması

Bölüm Türü	N	Sıra Ortalaması	$\bar{X} \pm SS$	X ²	P
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	133	256,99	2.15 ± ,806	,856	,652
Sınıf Öğretmenliği	167	247,19			
Özel Eğitim Öğretmenliği	210	261,16			

*p<0,05

Tablo 5'e göre; Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölüm ile ZEBSEYTÖ'den almış oldukları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, öğretmen (Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Özel Eğitim Öğretmenliği) adaylarının cinsiyetleri ile ZEBSEYTÖ'den almış oldukları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Kadın öğretmen adaylarının tutum puanlarının, erkek öğretmen adaylarına oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde kadın bireylerin erkek bireylerden daha yüksek bir tutum gösterdikleri çalışmalar mevcuttur^{17,11,24,3,26}. Bu çalışmaların bulguları çalışmamızda çıkan bulguları desteklemektedir. Bu durum kadınların erkeklere göre daha duygusal olmaları, daha fazla empati yapabilmeleri ve daha çok koruyucu, kollayıcı olduklarından kaynaklandığı varsayılabilir.

Çalışmada elde edilen başka bir bulgu ise, spor yapma durumları ile ZEBSEYTÖ'den almış oldukları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre, düzenli spor yapan katılımcılarının tutum düzeyleri, düzenli spor yapmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklere katılımına ilişkin tutumları düzeyleri bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olarak yüksek olduğu belirlenmiş ve bu da spora katıldıkça sporu daha çok sevecekleri, daha çok mutlu olacakları ve daha çok motive olacakları ifade edilebilir.

Bir başka bulgu da ise, öğretmen adaylarının ailede engelli birey olma değişkeni ile ZEBSEYTÖ'den almış oldukları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen ailesinde engelli birey bulunan öğretmen adaylarının tutum puanları, ailesinde engelli birey bulunmayan öğretmen adaylarına oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç alan yazındaki bazı çalışma sonuçları ile^{17,24,10,28} örtüşmektedir. Bu durum son yıllarda ülkemizde engellilere yönelik yapılan farkındalık çalışmalarının olumlu bir sonucu olarak yorumlanmaktadır¹⁷.

Çalışmanın bir başka bulgusuna göre, katılımcıların, öğrenim gördükleri bölüm ile ZEBSEYTÖ'den almış oldukları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Anlamlı farklılık olmamasına rağmen, özel eğitimde öğrenim gören öğrencilerin tutum düzeyleri Sınıf öğretmenliği, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Beden Eğitimi ve

Spor öğretmenliğinde öğrenim gören öğrencilerin tutum düzeyleri de sınıf eğitiminde öğrenim gören öğrencilerden yüksektir. Bu durum beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümündeki öğrencilerinin engellilerde beden eğitimi ve spor dersi aldıklarından kaynaklandığı düşünülebilir. Konuya ilişkin olarak alan yazında, Kırimoğlu ve ark. (2016)¹⁷ tarafından yapılan çalışmada özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde görev yapan öğretmenlerin farkındalık düzeylerinin diğer kurumlarda görev yapan öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmadan çıkan bu bulgular çalışmamızdan çıkan bulguları desteklemektedir. Daşbaşı ve ark. (2013)⁵ göre ise, “ilköğretimde çalışan öğretmenlerin özel eğitimde çalışan öğretmenlere göre engellilere yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu” belirlenmiştir. Bu bulgu ve bizim bulgumuz ile zıtlık göstermektedir ve herhangi bir genelleme yapılamamaktadır.

Çalışmada elde edilen son bulgu ise, katılımcıların yaş değişkeni ile ZEBSEYTÖ’den almış oldukları puanlar arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($r=0,103$; $p<0,05$). Buna göre yaş arttıkça tutum düzeyinin arttığı söylenebilir.

Sonuç olarak çalışmanın katılımcıları açısından elde edilen bulgulardan yola çıkılarak şu önerilerde bulunulabilir;

- Erkek öğretmen adaylarının tutum düzeylerinin artırılması için lisans eğitimi boyunca bilgilendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Öğretmen adaylarının engellilere yönelik spor etkinliklerine katılımlarının artması sağlanmalıdır.
- Öğretmen yetiştiren fakülte ve yüksekokulların bütün bölümlerinde, “Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Dersinin” verilmesinin, tutum düzeyini olumlu yönde arttıracaklarını ifade edebiliriz.

KAYNAKLAR

1. Açıslı S., Açıslı S. (2015). Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi. 9(1) , 23-48.
2. Aydın R., Sağlam G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği). Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. 10(2) , 257-294.
3. Ciarrochi J., Chan EYC., Bajgar J. (2001). Measuring emotional intelligence in adolescence. Personality and individual differences. 31(7), 1105-1119.
4. Çapan EB. (2010). Öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilere ilişkin metaforik algıları. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 12 (3), 140-154.
5. Daşbaşı S., Kesen NF., Eryılmaz C. (2013). Eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin engellilere yönelik tutumları. Sağlık ve Toplum. 23(1), 35-49.
6. Diken Hİ., Sucuoğlu B. (1999). Sınıfında zihin engelli çocuk bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması. Özel Eğitim Dergisi. 2(3), 25-39.
7. Ergün M., Özdaş A. (1997). Öğretim ilke ve yöntemleri, İstanbul: Kaya Matbaacılık.
8. Gök G. (2009). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve önerileri. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri, Kayseri.

9. Gürbüz O., Eğmir E. (2014). Öğretmen adaylarının problem çözme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*. 2(1), 27-45.
10. Homer-Johnson W., Keys C., Henry D., Yamaki K., Oi F., Watanabe K., Fujimura L. (2002). Attitudes of Japanese students toward people with intellectual disability. *Journal of Intellectual Disability Research*. 46(5), 365-378.
11. İlhan L. (2010). The effect of the participation of educablemantly retarded children in the special physical education classes upon the anxiety levels of the parents of the children. *Ovidius University Annals, Series Physical Education and Sport Science, Movement and Health*. 10(2), 304-309.
12. İlhan EL., Esentürk OK. (2015). Zihinsel engelli bireylerde sporun etkilerine yönelik farkındalık ölçeği (ZEBSEYFÖ) geliştirme çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 9(1), 19-36.
13. Karasar N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi, Ankara: Nobel Yayınları.
14. Kayaoğlu H. (1999). Bilgilendirme programının normal sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma ortamındaki işitme engelli çocuklara yönelik tutumlarına etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
15. Kılıç AF. (2011). Okul öncesi öğretmenlerinin engelli öğrencilerin kaynaştırılmasına yönelik bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin değişmesindeki etkililiği. Yüksek Lisans Tezi (yayınlanmış), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okul öncesi Eğitimi Programı, Burdur.
16. Kırımoğlu H., Dallı M., Yılmaz A., Say M. (2017). Examination of teacher candidates attitudes towards sportive activities of mentally disabled individuals (Muğla Sıtkı Koçman University example). Öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutum düzeylerinin incelenmesi (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi örneği). *Journal of Human Sciences*. 14(4), 3116-3125.
17. Kırımoğlu H., Esentürk O., İlhan EL., Yılmaz A., Kaynak K. (2016). İlköğretim, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi öğretmenleri ile beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının zihinsel engelli bireylerin fiziksel egzersize katılımlarının etkilerine yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 5(4), 231-244.
18. Kozak M., İlhan EL., Yarayan YE. (2019). Zihinsel yetersizlik, spor ve ruhsal uyum ilişkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 13(1), 51-65.
19. Metin N., Çakmak H. (1998). İlköğretim okullarındaki eğitimcilerin özürü çocuklarla normal çocukların kaynaştırıldığı programlar hakkındaki düşüncelerinin incelenmesi. 8. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri, Edirne, 128-139.
20. Okyay Ö. (2006). Sınıfında engelli çocuk bulunan ve bulunmayan okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik görüşlerinin karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmış), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Ankara.
21. Orel A., Töret G., Zerey Z., (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. 5 (1), 23-33.
22. Özbaba N. (2000). Okul öncesi eğitimcilerin ve ailelerin özel eğitim muhtaç çocuklar ile normal çocukların kaynaştırılmasına karşı tutumları. Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmış), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
23. Poyraz A. (1999). Ortaöğretim kurumlarında ders dışı sportif faaliyetlerin organizasyonu katılım sorunları ve çözüm yolları üzerine bir araştırma (Afyon il

- örneği). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
24. Sarı H., Bektaş M., Altıparmak S., (2010). Hemşirelik öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi. Yeni Tıp Dergisi. 27(2), 80-83.
 25. Savucu Y., Biçer SY. (2009). Zihinsel engellilerde fiziksel etkinliklerin önemi. Türkiye Klinikleri Journal Of Sport Science. 1(2), 117-122.
 26. Schutte NS., Malouff JM., Hall LE., Haggerty DJ., Cooper JT., Golden CJ., Dornheim L. (1998). Development and validation of a measure of emotional intelligence. Personality and Individual Differences. 25 (2), 167-177.
 27. Şen H. (1994). Sportif etkinliklerde bulunan (sporcu) lise öğrencileriyle bulunmayanların uyum düzeylerinin karşılaştırılması. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu 16-18 Aralık, M.E.B., O.B.E.S.İ.D. Başkanlığı Yayını, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
 28. Şenel HG. (1995). Yetersizliğe sahip kardeşi olanlarla, olmayanların yetersizliğe yönelik tutumları ve kaygı düzeyleri yönünden karşılaştırılması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi. 2(01), 33-39.
 29. Taşmektepligil Y., Yılmaz Ç., İmamoğlu O., Kılıçgil E., (2006). İlköğretim okullarında beden eğitimi ders hedeflerinin gerçekleşme düzeyi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 4(4), 139-147.
 30. Ünlü H., Karahan BG. (2010). Beden eğitimi öğretmen adaylarının okul deneyimi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 7(2), 125-134.
 31. Varlıer G. (2004). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri. Yüksek Lisans Tezi (yayımlanmamış), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı, Eskişehir.
 32. Yetim A. (2000). Spor Sosyolojisi, Ankara: Topkar Matbaacılık.
 33. Yılmaz A., Şentürk U., Demir E. (2015). Zihinsel engellilerde fiziksel aktiviteye yönelik uygulamaların içerik analizi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 3(13), 312-327.
 34. Yılmaz İ., Akyel Y. (2008). Beden eğitimi öğretmen adaylarının empatik eğilim düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 9(3), 27-33.